

• Politieacademie

Strategische onderzoeksagenda voor de Politie 2019 - 2022

Voor een
effectievere
politie en een
veiligere
samenleving

« waakzaam en dienstbaar »

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Inleiding	6
Kennisbehoefte	10
Reikwijdte onderzoeksagenda en expertise	14
De acht thema's	16
1. Wat komt er op ons af?	18
2. Politie in verbinding met wijk-web-wereld	20
3. Nieuwe veiligheidscoalities	22
4. State of the art technologie en intelligence	24
5. Actieve transparantie	26
6. Gezond en wendbaar	28
7. Lerende organisatie	30
8. Legitimiteit en vertrouwen	32
Doorwerking van kennis	34

Colofon

Uitgave: Politieacademie

Datum: Juni 2019

Oplage: 500 exemplaren

Fotografie: beeldbank politie

Drukwerk: Moduli Print, Horn

Voor reacties, vragen of exemplaren: onderzoek@politieacademie.nl

© 2019 Politieacademie

Behoudens de door de wet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt zonder schriftelijke toestemming van Politie en Politieacademie, die daartoe door de auteurs met uitsluiting van ieder ander onherroepelijk is gemachtigd.

De acht thema's

Inleiding

Doel Strategische Onderzoeksagenda

Dit is de Strategische Onderzoeksagenda Politie voor de periode 2019-2022. Deze agenda bevat de strategische thema's voor het toegepast wetenschappelijk onderzoek dat de Politieacademie uitvoert en voor het onderzoek dat wordt uitbesteed aan derde partijen.

De Strategische Onderzoeksagenda Politie is een door de minister van Justitie en Veiligheid aangewezen instrument om meer samenhang en meer focus in het onderzoek aan te brengen en om de doorwerking naar onderwijs, beleid en beroepspraktijk te verbeteren. De onderzoeksagenda stelt de politie, de Politieacademie en externe partijen in staat om samen te werken aan de kennisopbouw en kennisdoorwerking ten behoeve van de politieorganisatie.

Doel van de agenda is het genereren van nieuwe kennis die van nut is voor de politie en doorwerking heeft in de organisatie. Daarbij wordt acht geslagen op het brede domein van de politiezorg, met bijzondere aandacht voor nieuwe en verwachte ontwikkelingen, en wordt een beroep gedaan op een breed palet van wetenschappelijke disciplines. De agenda heeft tegenover de onderzoekspraktijk een sturende en faciliterende rol.

Kennis die bij de Politieacademie niet in huis is, kan uitbesteed worden aan universiteiten en andere onderzoeksinstellingen. Dat laatste wordt verricht door de commissie Kennis en Onderzoek van de Politieonderwijsraad (POR) onder verantwoordelijkheid van de directeur van de Politieacademie. Zo staat ook ervaring en kennis ter beschikking voor onderzoeksthema's waarop binnen de politie en Politieacademie geen of minder expertise aanwezig is.

De Minister van Justitie en Veiligheid stelt minimaal één keer in de vier jaar de Strategische Onderzoeksagenda Politie vast op advies van de POR. In

Deze agenda heeft dan ook een scherpere focus op de behoefte van de politie aan wetenschappelijke kennis

de POR hebben, naast de politie, Politieacademie, vertegenwoordigers van het Openbaar Ministerie, het regulier onderwijs, de wetenschap, politievakorganisaties en de Regioburgemeesters zitting. Een vertegenwoordiger van het ministerie van Justitie en Veiligheid is adviserend lid van de Raad.

Op basis van de thema's van de Strategische Onderzoeksagenda stelt de directeur van de Politieacademie jaarlijks het onderzoeksprogramma van de Politieacademie en de uit te besteden onderzoeken vast.

Terugblik Strategische Onderzoeksagenda 2015-2018; lessen

Deze Strategische Onderzoeksagenda 2019-2022 is de opvolger van de eerste Strategische Onderzoeksagenda 2015-2018, die de minister van Veiligheid en Justitie in mei 2015 vaststelde. Die Strategische Onderzoeksagenda bevatte toen enkele thema's die voortkwamen uit de in gang zijnde reorganisatie en de vorming van de politie, zoals Lokale basis op orde en Functioneren als één

Doel van de agenda is het genereren van nieuwe kennis die van nut is voor de politie en doorwerking heeft in de organisatie

korps. Inmiddels is de reorganisatie afgerond en is de ontwikkeling van de politie in een verder stadium. Dergelijke thema's komen in de voorliggende agenda dan ook niet terug. Bij het opstellen van deze agenda zijn lessen meegenomen die zijn opgedaan met de vorige onderzoeksagenda. Zo bleken de thema's uit de eerste agenda te ruim geformuleerd en niet in alle gevallen aan te sluiten bij de kennisbehoefte van de politie. Voor deze agenda is de kennisbehoefte van de politie beter in kaart gebracht en nadrukkelijker gespecificeerd. Deze agenda heeft dan ook een scherpere focus op de behoefte van de politie aan wetenschappelijke kennis. Op verzoek van de korpsleiding is deze behoefte aan kennis geïnventariseerd door de nieuwe thematische commissies Wijk en Veiligheid, Opsporing, Business intelligence en Intelligence, HRM en Financiën. Ook is aansluiting gezocht bij het Strategisch Kompas van de politie. Hierop wordt nader ingegaan in het hoofdstuk 'kennisbehoefte'. De doorwerking van onderzoek kreeg tijdens de loop van de vorige onderzoeksagenda steeds meer aandacht, (digitale) ontwikkelingen bieden nieuwe mogelijkheden tot doorwerking van onderzoek. Ook

in deze agenda is een paragraaf over doorwerking toegevoegd.

Een verdere wijziging ten opzichte van de vorige agenda is het ontbreken van de strikte verdeling van de thema's tussen de Politieacademie en het onderzoeksprogramma van de Commissie Kennis en Onderzoek. Omdat het bij diverse thema's juist loont onderzoekers van de Politieacademie met externe onderzoekers te laten samenwerken, is nu daarvan afgeweken.

Het ophalen van de kennisbehoefte van de politie en haar partners en het opstellen van deze agenda is begeleid door een werkgroep bestaande uit vertegenwoordigers van de politie (Directie Operatiën), de Politieacademie (penvoerder) en van de Commissie Kennis en Onderzoek van de POR en het ministerie van Justitie en Veiligheid.

Kennisbehoefte

Doel Strategische Onderzoeksagenda

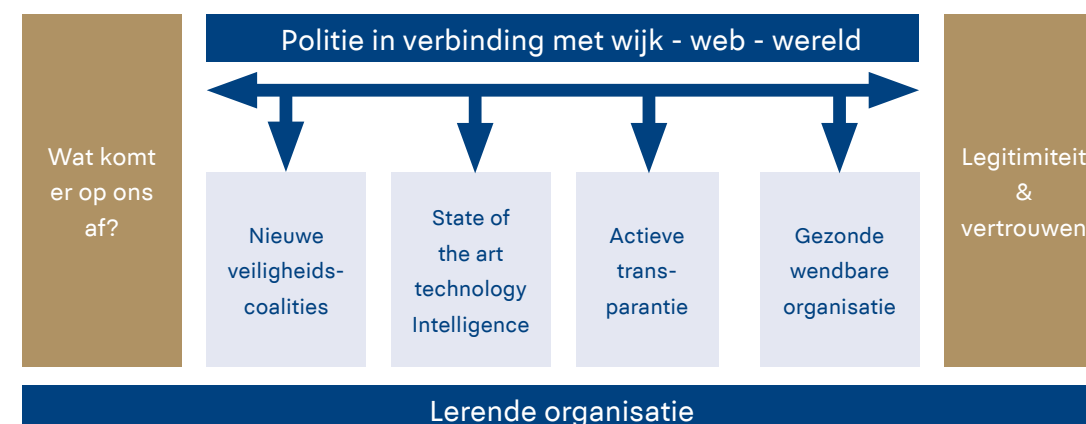
Zoals gezegd is dit keer de kennisbehoefte van de politie uitvoeriger en diepgaander in kaart gebracht om de meerjarige onderzoeksthema's daarop goed te kunnen laten aansluiten. Bij de totstandkoming van de Strategische Onderzoekagenda is aangesloten bij het *Strategisch Kompas van de politie*. Dit kompas werd in 2017 geformuleerd en schetst een beeld van de politie 'van overmorgen' waarbij vijf onderwerpen in het bijzonder worden aangestipt:

- de politie is verbonden met de wijk, het web en de wereld;
- de politie werkt samen met publieke en private partners in nieuwe veiligheidscoalities;
- de politie beschikt over optimale technologie en intelligence;
- de politie is actief transparant over wat zij doet en nalaat;
- de politie is een gezonde, wendbare en integere organisatie.

Deze onderwerpen vormen de leidraad voor de koers van de politie. De politie heeft ze aangevuld met de kennispijlers 'Wat komt er op ons af, Legitimiteit en vertrouwen en de Lerende Organisatie'. Het geheel wordt in de volgende figuur visueel weergegeven.

Naast de connectie met het *Strategisch Kompas* is de Strategische Onderzoekagenda geformuleerd na uitgebreide consultatie van alle bij de uitvoering van onderzoek en het gebruik van onderzoeksresultaten betrokken partijen: medewerkers van de politie, het politieonderwijs, maar ook onderzoekers buiten de politie, het bevoegd gezag (burgemeesters en Openbaar Ministerie) en het departement van Justitie en Veiligheid. Op deze wijze is gepoogd zoveel mogelijk scherpte in de scope van de agenda te verkrijgen, maximale aansluiting bij de verschillende behoeftes te creëren en het draagvlak voor de Strategische Onderzoekagenda te optimaliseren.

Zo hebben de thematische commissies van het korps en de belangrijkste portefeuillehouders hun behoefte aan wetenschappelijke kennis geformuleerd. Dit heeft concrete thema's en specifieke vragen opgeleverd. Deze inbreng heeft bij de formulering van de agenda als toetssteen gefungeerd voor de aansluiting bij de behoefte aan kennis bij de politie. Opgemerkt wordt dat de Strategische Onderzoekagenda zowel aandacht besteedt aan nieuwe ontwikkelingen als aan reflectie op bestaande technieken en instrumenten.

De bestaande gereedschapskist van de politie dient met enige regelmaat tegen het licht gehouden te worden om te kunnen beoordelen of deze nog voldoet en mogelijk herijkt moet worden.

Daarnaast rapporteerden de Commissie Kennis en Onderzoek van de Politieonderwijsraad en de afdeling Kennis en Onderzoek van de Politieacademie over de onder hun regie geleverde onderzoeksinspanningen in de afgelopen vier jaar. Bekeken werd welk onderzoeken de afgelopen jaren zijn verricht, welke kennis en inzichten deze hebben opgeleverd en welke vervolgvragen ze opwierpen.

In oktober 2018 vond op de Politieacademie een seminar plaats waar meer dan honderd onderzoekers van binnen en buiten de politie, docenten van de Politieacademie en vertegen-

woordigers van diverse onderdelen van de politie gezamenlijk reflecteerden op de behoefte aan onderzoek naar en voor de politie. Een maand later is op een bijeenkomst met vertegenwoordigers van het bevoegd gezag en het ministerie van Justitie en Veiligheid op een aantal thema's nader gereflecteerd. De opbrengst van beide bijeenkomsten is gebruikt om de uit de politie voortgekomen kennisvragen te interpreteren en aan te vullen.

Tenslotte zijn de landelijke beleidsdoelstellingen ten aanzien van de taakuitvoering van de politie, zoals die door de minister van Justitie en Veiligheid zijn vastgelegd in de Uitwerking Veiligheidsagenda 2019-2022, in de vaststelling van de kennisbehoefte betrokken.

Bij een seminar op de Politieacademie hebben alle stakeholders gezamenlijk gereflecteerd op de behoefte aan onderzoek naar en voor de politie

Reikwijdte onderzoeksagenda en expertise

De politie kan bij de uitvoering van wetenschappelijk onderzoek putten uit een gevarieerd arsenaal aan expertises. Dit is ook nodig, gezien de breedte van het werk van de politie, de politieorganisatie zelf en de variëteit in actuele maatschappelijke kwesties. Wetenschappelijke disciplines die ter beschikking staan zijn bijvoorbeeld sociologie, rechtswetenschap en criminologie, maar ook psychologie, bestuurskunde en bedrijfseconomie. Met betrekking tot de meer technische disciplines dient opgemerkt te worden dat de onderzoeksagenda niet is gericht op onderzoek dat nodig is voor de bouw van technische innovaties. Wel ziet de agenda op onderzoek ter ondersteuning van het ontwerpen en implementeren of herijken van technieken in de politieorganisatie en onderzoek naar het gebruik van deze technieken in het uitvoerend politiewerk, bijvoorbeeld op het gebied van weerbaarheid, burgerparticipatie, innovatie, forensisch onderzoek en informatiesturing. Ook wordt samengewerkt met kennisinstellingen die zich bezig houden met de 'harde kanten' van de gedragswetenschappen zoals cognitie en biologische factoren. De Strategische Onderzoeksagenda dekt ook nog niet de gehele onderzoeksbehoefte van de politie. Dit moet in de toekomst wel gaan gebeuren. De agenda beperkt zich nu tot thema's die leidend zijn voor de Politieacademie en het uit te besteden onderzoek.

De expertise binnen de Politieacademie is verbonden aan de lectoren en onderzoekers en betreft in het bijzonder openbare orde handhaving, (forensische) opsporing, gebiedsgebonden politie, intelligence, crisismanagement, cybersafety, waardevolle politiepraktijken en politiegeschiedenis. De Politieacademie heeft met verschillende hogescholen en universiteiten samenwerkingsverbanden of gecombineerde deeltijdfuncties. Omdat de Politieacademie dicht bij de politiepraktijk en het politieonderwijs functioneert, zijn de onderzoekers in staat om snel te reageren op actuele vragen uit de praktijk, goed benaderbaar voor de operatie en politieleiding en dichtbij om te begeleiden bij de implementatie van

de lessen uit het onderzoek in de politiepraktijk en het onderwijs. De politie heeft zelf ook verschillende expertises in huis. In de eenheden zijn onderzoekers werkzaam die concreet toegepast onderzoek verrichten.

De Politieacademie werkt tevens internationaal samen met kennisinstellingen en andere politieacademies. In samenwerkingsverbanden als Cepol en Epic, via losse onderzoeksprojecten of bijvoorbeeld in het kader van de master Science in Policing, waarvan de inhoud door lectoren van de Politieacademie samen met de Canterbury University verzorgd wordt. Het geeft de Politieacademie een unieke positie in het internationale veld van onderzoek naar de politie.

De Commissie Kennis en Onderzoek van de Politieonderwijsraad besteedt onderzoeksopdrachten uit aan verschillende partners op thema's waar binnen de politie en de Politieacademie geen of minder expertise aanwezig is. In principe kan de externe expertise alle voor de politie relevante vakgebieden of strategische vraagstukken beslaan. De Commissie brengt daartoe eens per jaar een call uit. Instellingen, onderzoeksbureaus en individuele onderzoekers kunnen daarop reageren door het indienen van onderzoeksvoorstellen. De commissie selecteert welke projecten worden gehonoreerd. Zo wordt samengewerkt met universiteiten, hogescholen, en onderzoeksbureaus. Met de ingehuurde expertise zijn de afgelopen jaren onderzoeklijnen opgezet naar onder meer ondermijnende criminaliteit, cybercrime, kinderporno, zogeheten 'onvindbaren' en radicalisering. Juridische en organisatiekundige expertise is ingehuurd voor de studie naar de positie van wijkagenten en HRM onderwerpen. Daarnaast zijn psychologische experimenten uitgevoerd over het opstellen van een proces-verbaal en het gebruik van beeldmateriaal in het verhoor en van virtual reality in het opsporingsonderzoek. Ook kwam de relatie met burgers en het gezag van de politie op straat uitgebreid aan bod, evenals de samenwerking met veiligheidspartners.

De acht thema's

Voor de ordening van de inhoudelijke thema's zijn het Strategisch Kompas en aanvullende kennispijlers van de politie als uitgangspunt genomen. De inhoud van de thema's is tot stand gekomen door in iedere stap van het eerder beschreven proces van kennisbehoefte-stelling de kennisvragen te wegen, interpreteren en zo nodig aan te vullen.

De opbrengst van de kennisbehoefte-stelling is vergeleken met de expertise die de Politieacademie bezit en die door de Commissie Kennis en Onderzoek van de Politieonderwijsraad ingehuurd kan worden. Deze vergelijking heeft geresulteerd in de beschrijving van acht thema's. Per thema worden telkens de definitie, trends en ontwikkelingen, en te onderzoeken subthema's beschreven. De subthema's geven een indicatie van de kennisbehoefte. Bij de jaarlijkse onderzoeksprogrammering zal specifiek worden ingegaan op de kennisbehoefte, onderzoeksvragen en bepaling van het onderzoeksdesign. Daartoe zal gebruik worden gemaakt van de zogenoemde kennisladder van Oost & Markenhof (2002). Deze ladder onderscheidt 6 soorten kennisvragen: definiërend, beschrijvend, vergelijkend, evaluerend, verklarend en ontwerpend. Het onderscheid helpt om te bepalen of het onderzoek aansluit bij de gewenste functie, bijvoorbeeld in de afweging of onderzoek met ontwerpende kennisvragen niet te vroeg wordt ingezet.

1. Wat komt er op ons af?

Onder de titel 'wat komt er op ons af?' verstaan we in deze Strategische Onderzoeksagenda maatschappelijke en technologische trends en ontwikkelingen waarmee de Nederlandse samenleving wordt geconfronteerd die van invloed kunnen zijn op de koers, positie en inzet van de politie.

Afbakening en ontwikkelingen

De wereld verandert snel, ingrijpend en diepgaand. Er is de afgelopen jaren in opdracht van de korpsleiding, een eerste verkenning gedaan

naar belangrijke trends en maatschappelijke vraagstukken voor de politie op het gebied van geopolitiek, economie, techniek, demografie, duurzaamheid en sociaal-culturele problematiek. Ook is er een toekomstverkenning toegespitst op twee veiligheidsvraagstukken: plotselinge massale migratie en cybercriminaliteit. Het voorhanden, verkennende onderzoek is waardevol maar beperkt en niet altijd toegespitst op de maatschappelijke politiefunctie. De focus bij het thema 'wat komt op ons af' ligt op maatschappelijke en technologische trends en ontwikkelingen die in de nabije toekomst het politievak raken en kunnen leiden tot een

Ook is er een toekomstverkenning toegespitst op twee veiligheidsvraagstukken: plotselinge massale migratie en cybercriminaliteit

nieuwe visie op de politietaak. Verder is onderzoek vereist naar nieuwe vormen van onveiligheid om passende strategieën te kunnen formuleren.

Subthema's

Visie op de digitale politietaak

De digitalisering van de samenleving en de politieorganisatie roept hernieuwd de vraag op wat haar functie, taak en identiteit zou moeten zijn. De politie neemt vanuit haar 24 uur frontlijntaak makkelijk de verantwoordelijkheid in webcare voor veiligheid. Een oriëntatie op samenspel en verantwoordelijkheden in het omvattende netwerk van veiligheidspartners zal helpen om de preventieve en rechtshandevende taak van de politie op het internet te duiden.

Het *publieke protest* is aan verandering onderhevig. Het lijkt niet langer voort te komen uit gevestigde sociale bewegingen maar uit fluïde nieuwe groepen, soms aangemoedigd vanuit het buitenland, vaak versterkt door het gebruik van sociale media. De beïnvloeding via de sociale media kan een bedreiging zijn voor de maatschappelijke en politieke stabiliteit, mede ook omdat ze een direct communicatiekanaal vormen voor een toenemend aantal minder democratische regimes. De politie staat voor de vraag hoe hier mee om te gaan, bijvoorbeeld bij de zorg voor het demonstratierecht.

Het *migratievraagstuk* en daarmee gepaard gaande veiligheidsproblemen zijn in Europa de afgelopen decennia intergouvernementeel aangepakt. De afgelopen jaren dwong het migratievraagstuk echter tot supranationale oplossingen die echter wel hun weerslag op nationaal niveau hadden. Wat betekent dit voor de politie?

Opkomende veiligheidsproblemen

Onderzoek naar trends en ontwikkelingen zal onder deze agenda cyclisch plaatsvinden. Het gaat daarbij om reeds zichtbare ontwikkelingen maar die nog niet zijn vertaald naar het politievak. Wat weten we bijvoorbeeld van het crimineel gedrag dat zich voordoet bij deze problemen? Gestructureerde kennisvergaring over crimineel gedrag, ook bij bestaande veiligheidsproblemen, maakt deel uit van deze agenda. Verder gaat het om voorspellingen van de dreigingen die op ons af kunnen komen en de mogelijkheden om deze voor te zijn. Steeds zal daarbij een combinatie met het eigen handelen gemaakt worden.

2. Politie in verbinding met wijk-web-wereld

De focus voor onderzoek ligt bij dit thema op het vermogen van de politie om 'in verbinding' te zijn met haar omgeving

Bij het thema 'politie in verbinding met wijk-web-wereld' gaat het om ontwikkelingen in de wijken, de digitale wereld, binnen- of buitenland en hun onderlinge samenhang, tegen de achtergrond van verdere digitalisering en globalisering van de samenleving.

Afbakening en ontwikkelingen

De politie staat midden in de samenleving, in de frontlinie van sociale problemen. Haar maatschappelijke functie vergt van haar dat zij aansluiting behoudt bij de veranderende leefwereld van de

burgers, begrijpt welke sociale problemen voeding geven aan de incidenten waarmee zij wordt geconfronteerd en dat zij zich bijtijds instelt op de nieuwe opgaven. Onderzoek naar burgerparticipatie in lokaal politiewerk bevestigde het bestaande inzicht dat dit het minst vruchtbaar is in de meest onveilige buurten. Er zijn gesloten leefgemeenschappen in Nederland waar de politie moeilijk toegang toe krijgt. De digitalisering van de samenleving en de globalisering van de economie hebben de relatie van de politie met de leefwereld van de burgers niet ongemoeid gelaten. De moderne burger onderhoudt grensoverschrijdende contacten. Mondiale invloeden hebben directe invloed op het leven in

de wijken. In de criminaliteit heeft de productie en handel in drugs een grensoverschrijdende dimensie. De focus voor onderzoek ligt bij dit thema op het vermogen van de politie om 'in verbinding' te zijn met haar omgeving.

Subthema's

Relationeel vakmanschap. Onder dit subthema valt onderzoek gericht op het vermogen van de politie om te gaan met de culturele en sociale verschillen tussen de bewoners van grote steden en daarbuiten. Het signaleren van polarisatie in wijken, het voorkomen van escalatie en zo nodig weer herstellen van relaties is een belangrijke opgave van de politie. Deze opgaven staan in nauw verband met haar relationeel vakmanschap. Onderliggend is de vraag aan de orde of sociale segregatie inderdaad een van de belangrijkste barrières voor effectief politiewerk is.

Bij *context gericht werken* zijn twee 'gebiedsgebonden' vraagstukken aan de orde die nauw met elkaar verbonden zijn: het netwerkend opsporen en de positie van de wijkagent. In het eerste vraagstuk is aan de orde de manier waarop basisteams en districten gestalte geven aan de (lokale) opsporing van ondermijnende criminaliteit. Drugscriminaliteit is de belangrijkste vorm van ondermijnende criminaliteit met een stevige lokale impact en een indringend voorbeeld van globalisering. Ook het

bevorderen van de interne samenwerking tussen intelligence, basisteams en recherche vanuit financieel economisch perspectief zal aandacht behoeven. In het verlengde van het vraagstuk over het netwerkend opsporen is de positie van de wijkagent aan de orde. Zijn/haar signalering zou volgens de concepten van de politie centraal moeten staan bij lokaal politiewerk maar, wat voor eisen stelt hun signalering aan de organisatie en wat zijn de (on)mogelijkheden om te sturen op de meest urgente lokale veiligheidsvraagstukken?

3. Nieuwe veiligheidscoalities

Onder 'nieuwe veiligheidscoalities' verstaan we in deze Strategische Onderzoeksagenda zowel vaste als fluïde samenwerkingsverbanden tussen uiteenlopende publieke en private partners op lokaal, nationaal en internationaal niveau waarin de politie een actieve rol speelt of zich toe moet verhouden.

Afbakening en ontwikkelingen

Er zijn weinig veiligheidsvraagstukken die de politie alleen kan of zou moeten willen oplossen. De laatste jaren is duidelijk geworden dat de politie sterk behoefte heeft aan nieuwe of vernieuwing van bestaande samenwerkingsverbanden. Een kenmerk van veel samenwerkingsverbanden is dat er sprake is van nauwe relaties met een breed palet aan steeds wisselende partijen. Deze variabele banden maken de vraag naar de competenties, de taak en de identiteit van de Politie indringend en opnieuw

urgent. In de samenwerkingscoalities gaat het niet alleen om veiligheid maar ook om leefbaarheid en risicomanagement. In dit subthema ligt de focus op samenwerkingsverbanden rond een aantal belangrijke opgaven voor de politie waarmee zij in haar dagelijks werk geconfronteerd wordt, opgaven waarbij de politie moet samenwerken met diverse partijen en de indringendheid van het vraagstuk een betrouwbare en effectieve aanpak vergt.

Subthema's

Samenwerking met het zorgdomein

Maatschappelijke ontwikkelingen en veranderingen in het zorgdomein hebben het speelveld voor de politie veranderd. De zorg wordt inmiddels meer lokaal en meer buiten de muren van instellingen georganiseerd. Wat betekent dit voor de politie? Hoe kunnen bijvoorbeeld signalen uit de zorg, het sociale domein en veiligheid samenkomen voor een tijdige risicoanalyse? Steeds duidelijker wordt dat geweld achter de voordeur - huiselijk geweld

Er wordt meer zelfredzaamheid van burgers en inzet van maatschappelijke organisaties gevraagd

en kindermishandeling - een intensieve aanpak en samenwerking vereist. Er is veel publiciteit geweest over verwarde personen, de politie besteedt hier veel tijd aan en er zijn ontwikkelingen in de samenwerking tussen zorg en politie zichtbaar. Maar we weten ook nog veel niet over mensen met onbegrepen gedrag en de samenwerking op vooral lokaal niveau.

Informatiedeling met lokale partners

Externe informatiedeling is voor de politie een cruciaal vraagstuk dat veel vertakkingen kent. Een daarvan is de informatiedeling op lokaal niveau. Er zijn verscheidene gemeenten die de afgelopen jaren fors geïnvesteerd hebben in hun informatiepositie over veiligheid en overlast. Het is interessant te onderzoeken hoe deze ontwikkelingen verlopen, hoe de connectie met de politie functioneert en wat de toegevoegde waarde van deze informatiedeling is in de samenwerking.

De instrumenten in de aanpak van ondermijning

Ondermijning is de afgelopen jaren nadrukkelijk geagendeerd. Een van de uitgangspunten in het beleid van de overheid is dat de aanpak van ondermijning een langdurige en integrale aanpak vergt. Daarom wordt dit thema bij veiligheidscoalities ondergebracht. De laatste jaren zijn er op veel plaatsen initiatieven en projecten gestart om de aanpak van ondermijning te versterken. Pioniers experimenteren actief met andere en nieuwe methoden om ondermijning aan te pakken. Zij

treden buiten de gebaande paden van repressie en strafrecht. Zij zoeken steeds meer toenadering tot andere private partners en burgers om samen een vuist te maken. Het verloop van deze gemeenschappelijke aanpak en borging van de noodzakelijke opsporing door de politie daarin is aan de orde. De pioniers denken na over een andere sturings- en verantwoordingsmethodiek. Hoe kunnen de effecten van de ondermijningsaanpak zinvol worden gemeten?

Evenzeer is nodig om inzicht te krijgen in geldstromen (waar blijven de illegale opbrengsten), businessmodellen en verdienmodellen die criminelen hanteren. De financiële opsporing wordt hierin steeds meer als middel gezien. Inbedding van het vakgebied financieel rechercheren binnen generieke werkprocessen van de politie in opsporing, basisteams en de informatieorganisatie zal nodig zijn, evenals het zoeken naar alternatieve mogelijkheden om in criminele geldstromen te interveniëren omdat bestaande afpakmethoden maar beperkt effectief blijken te zijn. De vraag is wat integrale samenwerking aan mogelijkheden kan opleveren.

Burgerparticipatie

Behalve inzet van politiemedewerkers wordt meer en meer zelfredzaamheid van burgers en inzet van maatschappelijke organisaties gevraagd die eigen maatstaven van succes hanteren. Burgers beschikken over meer mogelijkheden dan in het verleden om zelf (mee) op te sporen en dienen zich gevraagd en ongevraagd aan als partner van de politie. Hoe kan de laatste hen een productieve bijdrage laten leveren? Wat draagt hij of zij bij aan de waarheidsvinding, waardevolle kennis en legitimiteit van de politie? Onderzoek moet bijdragen aan het verduidelijken van de grenzen van de participaties op vaak gevoelige kwesties. Ook is aandacht voor het verhogen van de meldingsbereidheid aan de orde.

4. State of the art technologie en intelligence

De focus in dit thema ligt op de rol die informatie in de praktijk van politiemensen speelt, de ontwikkeling van een nieuw soort professionaliteit

Met 'state of the art technologie en intelligence' worden nieuwe technologische en organisatorische hulpmiddelen bedoeld waarover de politie moet beschikken en die de politie moet kunnen benutten om zich te ontwikkelen tot een informatiegestuurde organisatie.

Afbakening en ontwikkelingen

Waarheidsvinding is een kernelement van politiewerk; betrouwbare informatie tijdig distribueren is een belangrijke opgave voor de organisatie. Er is technologie die informatie verzamelt die voor

burgers belastende feiten kan bevatten en er is technologie die correlaties tussen kenmerken van burgers blootlegt op basis waarvan deze verdachte kunnen worden. Daarnaast wordt informatie steeds vaker ingezet bij het voorkomen van criminaliteit. De politie wil dat haar mensen de beschikking hebben over informatietechnologie die hen helpt bij observatie, analyse, besluitvorming en handelen. Het gebruik van deze technologie roept vragen op voor het uitvoerend politiewerk en de consequenties voor de organisatie en burgers. Nieuwe technologie kan voor de politie een belangrijk hulpmiddel zijn, maar vergt van het politiepersoneel wel nieuwe kennis en competenties. Inzicht is nodig

in de betekenis van algoritmen en ethische vraagstukken rond de toepassing daarvan. Evenzeer is aan de orde dat bestaande methoden en technieken die bij de politie in gebruik zijn regelmatig herijkt dienen te worden. De focus in dit thema ligt op de rol die informatie in de praktijk van politiemensen speelt, de ontwikkeling van een nieuw soort professionaliteit. Via de techniek worden ook bestaande human-intelligencemethoden die bij de politie in gebruik zijn, zoals verhoor, bezien.

Subthema's:

Digitale kennis en vaardigheden van medewerkers vormen een belangrijk onderdeel van de professionaliteit van medewerkers en organisatie. Er liggen vraagstukken over de kennis en vaardigheden waarover medewerkers moeten beschikken in algemene zin en wat betreft specialisten. Hoe worden digitale vaardigheden onderwezen, op peil gebracht voor zittende medewerkers en vooral ook onderhouden in de snel veranderende digitale wereld?

Informatiedeling binnen de politie kent een aantal organisatorische en culturele aspecten die aandacht verdienen. De informatieorganisatie, de opsporing en "het blauw" zijn niet altijd goed op elkaar aangesloten. Middels onderzoek zal eerst het gebruik van bestaande instrumenten en methoden alsmede mogelijke belemmeringen in kaart gebracht worden. Op basis daarvan zal naar verbetering of vernieuwing gezocht worden.

Gebruikmaken van informatie van buiten de politie voor waarheidsvinding is regelmatig prominent in het nieuws. Voorbeelden als Bellingcat maar ook kleinere lokale initiatieven maken duidelijk dat er in de samenleving veel informatie is die burgers aan de politie ter beschikking willen stellen. Hoe kan de politie gebruik maken van de informatiepositie van nieuwe instanties en bewegingen? Waar liggen de mogelijkheden en (ethische en juridische) grenzen?

Technologiegebruik bij verhoor biedt mogelijkheden en roept vragen op. Multimedia doen hun intrede in de verhoorkamer, ontwikkelingen in spraakherkenning en nieuwe AI technologieën scheppen verwachtingen over vereenvoudiging van het werkproces. Onderzoek naar de toepassingsmogelijkheden en (organisatorische en rechtstatelijke) condities voor de inzet van multimedia en nieuwe vormen van technologie is aan de orde om de kwaliteit van het verhoor en haar functie in de strafvordering te waarborgen. Via de techniek wordt ook zicht verkregen op in de verhoorkamer gehanteerde methoden. Deze zullen ook onderwerp van onderzoek zijn.

Technologie en forensische opsporing zijn sterk met elkaar verbonden. DNA analyse leidt bijvoorbeeld tot snelle resultaten en verandering van werkprocessen bij de politie. Forensisch onderzoek op digitaal terrein wordt steeds belangrijker. De centrale vraag in dit subthema is welke impact nieuwe technologieën hebben op het gebied van de forensische opsporing en hoe dit zich verhoudt tot het tactische opsporingswerk.

Predictive policing heeft de afgelopen jaren haar intrede gedaan bij de politie. Er is de afgelopen jaren onderzoek verricht naar de invoering van nieuwe digitale tools voor de politie en naar predictive policing met behulp van big data. De verwachting is dat deze ontwikkelingen gaan bijdragen aan het voorspellen van criminaliteit en effectief optreden van de politie. Het gebruik van voorspellingen op basis van big data voor het signaleren heeft een andere lading dan het koppelen van data aan het handelen. Aan de orde is de invloed van predictive policing op het politiewerk, bijvoorbeeld de vraag welk karakter de voorspellingen krijgen: sturend of ondersteunend aan de politieprofessional.

5. Actieve transparantie

De focus in dit thema ligt op alternatieve vormen van verantwoording en de communicatie daarover

Het thema 'actieve transparantie' betreft de openheid van de politie over wat ze doet en wat niet alsmede de manier waarop zij haar werk doet, met het oog op de bevordering van de legitimiteit van haar optreden en het vertrouwen in de effectiviteit van de politie.

Afbakening en ontwikkelingen

Politie kan haar maatschappelijke taak alleen met succes uitvoeren als haar optreden als legitiem wordt ervaren en als het bij de bevolking vertrouwen inboezemt. Dat laatste is het geval maar evenzeer is duidelijk dat voor het bevoegd gezag en de bevolking die legitimiteit en dat vertrouwen steeds minder vanzelfsprekend zijn; zij vragen de politie naar aantoonbare effectiviteit van haar optreden en

naar uitleg over concrete incidenten. Kwantitatieve indicatoren van die effectiviteit blijken gebrekkelijk te zijn: zij meten altijd maar een deel van het politieoptreden, meestal alleen de output van de organisatie terwijl bestuur en burgers vooral geïnteresseerd zijn in de moeilijk aan instanties toerekenbare outcome en moeilijk kwantificeerbare zaken als zichtbaarheid en toegankelijkheid. De focus in dit thema ligt op alternatieve vormen van verantwoording en de communicatie daarover.

Subthema's:

Verantwoording door de politie. De politie ontplooit verschillende initiatieven om zich te verantwoorden over haar optreden en prestaties, bijvoorbeeld door het referentiekader politiestatistiek. Onder het motto 'Rijker verantwoorden' wordt geëxperimenteerd met meer ongebruikelijke wijzen om publiekelijk verantwoording af te leggen, effectiviteit te vergroten en het vertrouwen in het politieoptreden te versterken. In basisteams wordt bijvoorbeeld met ogen van buiten, met burgers en vertegenwoordigers van instellingen, casuïstiek doorgenomen met de vraag of de aanpak de toets van 'goed politiewerk' kan doorstaan en wat de kenmerken daarvan zijn. Wat zijn de effecten van deze openheid en waar liggen de grenzen? Systematisch onderzoek naar wat in de ogen van burgers en stakeholders goed politiewerk is levert

kwalitatieve indicatoren op en geeft nieuwe inzichten voor het politieke en maatschappelijke debat over de effectiviteit van de politie.

Communicatie en verantwoording

Verantwoording over politieoptreden vindt veelal mondeling of schriftelijk plaats door de minister aan de Tweede Kamer of door een burgemeester aan de gemeenteraad. Cijfers spelen vaak een dominante rol maar vertellen niet het hele verhaal. De vraag is in hoeverre alternatieve vormen van communicatie in de verantwoording het kwalitatieve element van het politiewerk kunnen toevoegen aan de cijfers. Op welke wijze kan de politie de betekenis van het politiewerk beter over het voetlicht brengen en haar maatschappelijke waarde aantonen?

6. Gezond en wendbaar

De focus in dit thema ligt op flexibiliteit voor mens en organisatie en hoe deze zich tot elkaar verhouden

Met 'gezond en wendbaar' worden in deze Strategische Onderzoeksagenda handelingen, beleid en omstandigheden bedoeld die bijdragen aan een politieorganisatie die in staat is in te spelen op maatschappelijke en technologische ontwikkelingen en die zorgt voor haar mensen, die talent en vaardigheden ontwikkelt, en een aantrekkelijke werkgever is.

Afbakening en ontwikkelingen

Het politievak vergt naast betrouwbaarheid in de binding aan de rechtstatelijke normen en persoonlijke integriteit bovenal sociale vaardigheid en flexibiliteit. Een cultuur op de politieke werkvloer van onderlinge afstemming van werkzaamheden en onderling bijspringen in noodgevallen maakt soepel reageren op incidenten mogelijk. Die flexibiliteit vergt heel wat van de individuele medewerkers en dat kan zijn weerslag hebben op de sociale vaardigheid, de integriteit en ook de gezondheid van de medewerkers en daarmee op de duurzame inzetbaarheid. Veel wijst er op dat de politie zich de

komende tijd meer en sneller zal moeten aanpassen aan de veranderingen in de samenleving. De politieleiding wenst dat de politie een wendbare, integere en gezonde organisatie is. De focus in dit thema ligt op flexibiliteit voor mens en organisatie en hoe deze zich tot elkaar verhouden.

Subthema's

De menselijke maat van flexibel organiseren

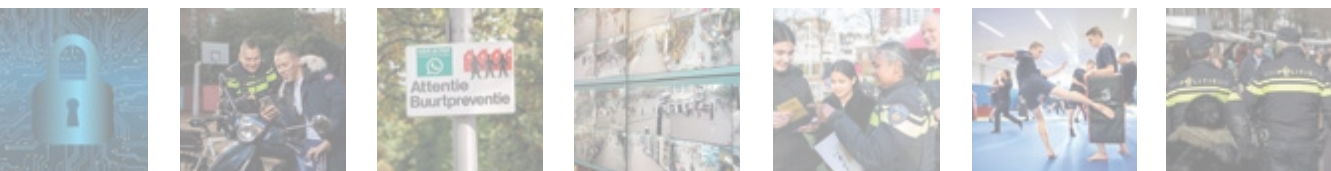
Dit subthema roept allereerst vragen over de begrippen en verduidelijking van hun betekenis voor de politiemedewerkers en organisatie. Wat wordt bijvoorbeeld verstaan onder flexibiliteit, is het een algemene competentie, slaat het op de persoon, de inzetbaarheid of het vak? Geldt de wens van flexibiliteit voor alle facetten van het politiewerk of is het niet overal nodig of gewenst? Flexibiliteit raakt bijvoorbeeld aan de organisatie-inrichting zoals de grootte van de teams. Dit vraagstuk gaat niet alleen over aantallen maar ook over de vraag over de gewenste competenties binnen de teams. Dit raakt het personele vervangingsvraagstuk waar de politie de komende jaren voor staat. Welke kansen doen zich voor bij het binnenhalen van nieuwe medewerkers met andere competenties en hoe kan de politie ondanks de uitstroom haar vak-kennis op peil houden?

Integriteit

Onder de vorige agenda is een basis gelegd voor onderzoek naar integriteit door de bestudering van het lekken van informatie door politiemedewerkers.

Het thema integriteit krijgt een vervolg. Kennisvragen betreffen bijvoorbeeld mogelijkheden tot preventie en bijscholing en organisatorische blinde vlekken, bijvoorbeeld in werkprocessen. Hiermee kan onder andere awareness worden verhoogd. Er wordt een koppeling gemaakt met onderzoek dat doorloopt uit de vorige onderzoeksagenda naar morele weerbaarheid omdat dit een van de belangrijke condities is die integer gedrag kunnen bevorderen.

Diversiteit binnen de politie is een onderwerp waar vol op ingezet wordt en het heeft gezorgd voor een flinke diverse instroom van studenten. Aangetoond is dat diversiteit in een team de creativiteit in de uitvoering bevordert en aangenomen wordt dat diversiteit een positieve invloed heeft op een gezonde en wendbare organisatie. Onbekend is echter hoe zo'n team de eigen diversiteit in stand houdt en waar deze precies uit zou moeten bestaan, mede in relatie tot de context van het team. Gelet op eerdere ervaringen met diversiteit is het van belang te begrijpen waarom nieuw, divers personeel snel weer uitstroomt. Wat zijn de factoren die de uitstroom kunnen tegengaan of de diversiteit op peil houden?

7. Lerende organisatie

De focus binnen dit thema ligt op het van onderop leren, over wat vruchtbare werksettingen zijn voor het leren en innoveren in de praktijk

Onder 'lerende organisatie' verstaan we een kennisintensieve organisatie die weet wat werkt en in welke context, die zorgt voor de condities om te kunnen leren en waarin leren een systematisch onderdeel van het werkproces is met het oog op permanente ontwikkeling.

Afbakening en ontwikkelingen

Politiepersoneel krijgt een uitgebreide, op de praktijk gerichte opleiding en wordt ook in de verdere loopbaan bijgeschoold en getraind. In ruimere zin heeft de politie de ambitie om een lerende organisatie te zijn. Gezien de snelle veranderingen binnen de samenleving is innovatie van de opleidings- en bijscholingsvormen van groot belang. De politie wordt bij uitstek geconfronteerd met burgers met zeer uiteenlopende culturele achtergronden en gebruiken. Dat vergt veel sociale vaardigheden en sterke culturele sensitiviteit. De focus binnen dit thema ligt op het van onderop leren, over wat vruchtbare werksettingen zijn voor het leren en innoveren in de praktijk.

Subthema's

Praktijkleren vindt de laatste jaren zijn weerslag in diverse vormen zoals vernieuwend werken, scrummen, peer review, snelle kennis mobilisatie,

duurzaam verbeteren van werkprocessen (vanguard methode) en blauw vakmanschap. De vraag is voor welke doelen deze vormen van praktijkleren geschikt zijn en wat het effect van het gebruik is. Hiermee wordt eerder onderzoek naar praktijkleren voortgezet en uitgebreid.

Hoe leert de politie?

De politie is een op de praktijk gerichte, uitvoerende organisatie die dikwijls als eerste moet interveniëren in crisissituaties. Hoe zij zich passende, nieuwe vaardigheden eigen maakt, is een urgente maar nog grotendeels onbeantwoorde vraag. Vandaar de noodzaak te onderzoeken hoe de politie leert, van het aanleren van basale kennis en vaardigheden tot het vermogen om te reflecteren op ingewikkelde vraagstukken. Interessant in dit kader is de positie van de Operationeel Experts, zij hebben een coachende rol, slagen zij er in om naast de eigen uitvoerende taak nieuwe werkwijzen ingang te doen vinden en leidt dit tot duurzame verbetering? Een koppeling met de systematische kwaliteitszorg die de politie invoert, wordt gelegd.

Innovatie

De politie wil beschikken over nieuwe technologie om haar professionals optimaal te ondersteunen bij hun taak. Er lopen bij de politie enkele honderden grote en kleine innovatieprojecten. Onder de vorige agenda is onderzoek gedaan naar de manier waarop de afgelopen jaren implementaties van (technische) innovaties bij de politie verlopen zijn. Dit heeft kennis opgeleverd over (organisatorische) aspecten van de implementatie van nieuwe technologie, deze kennis gaat onder deze agenda verder uitgediept worden.

8. Legitimiteit en vertrouwen

Onder legitimiteit wordt hier verstaan de mate waarin burgers bereid zijn corrigerend optreden door de politie zelf te aanvaarden en de mate waarin zij in houding en gedrag de politie willen steunen bij haar taakuitoefening. Onder vertrouwen wordt begrepen de mate waarin burgers overtuigd zijn in een rechtvaardig geordende samenleving te leven.

Afbakening en ontwikkelingen

De politie is voor haar effectiviteit zeer afhankelijk van burgers. Burgers attenderen de politie

op overlast en criminaliteit, zijn verreweg de voornaamste aandragers van informatie waarmee criminaliteit kan worden opgelost en daders strafrechtelijk vervolgd en accepteren aanwijzingen van de politie waarmee verstoringen van de orde verder kunnen worden voorkomen. Belangrijke, verklarende factoren voor de legitimiteit van de politie blijken de mate waarin kan worden gerekend op een faire behandeling en de mate waarin de politie als effectief wordt gezien. In het algemeen is het met de legitimiteit van de politie en het vertrouwen in de samenleving in Nederland goed gesteld. Toch vallen in sommige domeinen ontwikkelingen te constateren die aandacht verdienen.

In het algemeen is het met de legitimiteit van de politie en het vertrouwen in de samenleving in Nederland goed gesteld

Subthema's

Legitimiteit in een veranderende samenleving

De maatschappij is opener en pluriformer geworden door globalisering, digitalisering en migratiestromen. Daardoor ontstaan nieuwe sociale verhoudingen waarin groepen soms tegenover elkaar staan, hetgeen weerslag kan hebben op de legitimiteit van het politieoptreden. Antwoorden op de vraag hoe de politie zich dient te verhouden tot deze veranderende omgeving kunnen wellicht gevonden worden in kennis over verschillende politiestijlen in de wereld (Westers, Aziatisch, Afrikaans), kennis over verwachtingen en vertrouwen aangaande de politie onder verschillende beroeps- en bevolkingsgroepen, de gevolgen van internationale samenwerking met overheden die het met de rechtsstaat niet zo nauw nemen en internationale ervaringen met de politie als zichtbare uitdrager van de democratische rechtsstaat. Samenwerking met planbureaus en met internationaal opererende bedrijven biedt kansen om hierover kennis op te doen.

Contact met burgers

In aansluiting op maatschappelijke veranderingen verschuift de politie haar aanwezigheid in de samenleving deels naar de digitale sfeer. Burgers kunnen digitaal aangifte doen, via een

skype-verbinding worden gehoord en de politie ontwikkelt een chatbox. Burgers verwachten ook een efficiënte 24/7 dienstverlening. Een belangrijke vraag is welke impact deze werkwijzen op het streven naar toegankelijkheid en nabijheid hebben. Wat betekent dit voor de legitimiteit van de politie?

De maatschappelijke politiefunctie

De onderliggende vraag onder veel van de thema's van deze agenda is 'wat voor politie willen we zijn' en wat voor politie wil de samenleving? Deze vraag wordt herhaaldelijk opgeroepen maar er is nog geen systematische aandacht voor. In dit subthema is onder de werktitel 'in naam der wat?' de vraag naar de functie en identiteitsontwikkeling van de politie aan de orde. Het doel is het verhelderen van de politiefunctie in een complexe samenleving. De vraag welk verhaal de politie te vertellen heeft over haar Nederlands DNA, vragen die gaan over policing by consent of policing by control, een politie voor de burger of voor de overheid, en wat de samenleving op dit vlak verwacht van de politie. Waar liggen de grenzen tussen burgers bekrachtigen in zelfredzaamheid en het bieden van bescherming aan (andere) burgers?

In openbare orde handhaving en geweldstoepassing door politie is de afgelopen jaren fors geïnvesteerd. Nieuwe 'less than lethal weapons' zoals de wapenstok en het stroomstootwapen, uitbreiding van het aantal zware MP5 wapens, aandacht voor weerbaarheid, de invoering van een flexibel ME concept en een nieuw stelsel voor verantwoording en leren van geweldgebruik door de politie roepen vragen op hoe dit gaat uitwerken. Wat is het effect van een steeds breder handelingsrepertoire van geweldstoepassingen voor de medewerker en voor de uitstraling? Burgers verwachten dat de politie hun zelfredzaamheid bekrachtigt, anderen begrenst waar hun grondrechten in het geding zijn en zo nodig fors optreedt wanneer zij bescherming nodig hebben. Naast het volgen van deze ontwikkelingen, essentieel voor de geweldsmonopolist politie, is specifiek onderzoek naar de training in geweldstoepassing door de politie en commandovoering aan de orde.

Doorwerking van kennis

De Strategische Onderzoeksagenda beoogt de doorwerking van de uit dit onderzoek opgedane kennis naar (politie) praktijk en onderwijs sterk te verbeteren. Doorwerking is een complex proces, is in haar uitwerking afhankelijk van het soort thematiek en type onderzoek en heeft al langer de aandacht van bestuurders, politieleiding en onderzoekers. Onder de vorige agenda zijn al stappen gezet om doorwerking te verbeteren, bijvoorbeeld door vroegtijdig contact tussen onderzoek, beleid en beroepspraktijk, door aandacht te besteden aan de onderzoeksvraag en het onderzoeksdesign, op te leveren (tussen) producten van onderzoek en door onderzoek te doen naar het proces van doorwerking van kennis. Thematische programmering is behulpzaam geweest bij de doorwerking van kennis. Succesvolle voorbeelden, het is geen uitputtende opsomming, zijn bijvoorbeeld de agendering en aanpak van ondermijnende criminaliteit, onderzoek naar voortvluchtigen dat een wetwijziging en een andere aanpak door de politie heeft opgeleverd, onderzoek naar de geweldstoepassing door de politie dat op diverse fronten (materieel, opleiding en een nieuw stelsel van verantwoordenden) veranderingen teweeg heeft gebracht, onderzoek naar het verzamelen van sporen op de plaats delict bij inbraken en weerbaarheidsonderzoek waarvan de resultaten hun weg gevonden hebben naar beleid, werving en selectie en opleiding van studenten.

Onder deze agenda zal de lijn over doorwerking van kennis krachtig doorgezet worden. De aanzet hiertoe is bij het formuleren van deze agenda al gegeven. Er is veel aandacht besteed aan de kennisvraag van de politie. Dit is een basis voor doorwerking van kennis, het zijn praktijkvragen die spelen waardoor verwacht mag worden dat

nieuwe kennis over deze onderwerpen door de politie herkend en opgepakt gaat worden. Daarnaast wordt doorgegaan met de thematische programmering. Het over langere tijd en met vasthoudendheid uitdiepen van thematiek biedt een betere kans op doorwerking van kennis dan het opleveren van losse onderzoeken.

Ten aanzien van de doorwerking van onderzoek wordt voortgebouwd op bestaande inzichten over praktijkgericht onderzoek en over verschillende typen doorwerking zoals kennisontwikkeling, persoonsontwikkeling en systeemontwikkeling, voor verschillende doelgroepen. Bij de uitwerking van deze agenda zal het perspectief van doorwerking betrokken worden in de programmering, uitvoering en output van het onderzoek. Bij doorwerking kunnen onderzoekers niet alleen denken aan het opleveren van concrete producten zoals goed leesbare onderzoeksverslagen en daarvan afgeleide factsheets en andere teksten, methoden of technieken die ook in politieonderwijs en training kunnen worden gebruikt. Ook bij de opzet en uitvoering van onderzoek zijn er verschillende mogelijkheden om medewerkers uit de politiepraktijk te betrekken en op die manier de kans te vergroten dat de resultaten en de lessen die daar uit geleerd kunnen worden, daadwerkelijk de werkvloer bereiken. Denk bijvoorbeeld aan het laten begeleiden van onderzoek, het inzetten bij de dataverzameling en bij de analyse van de gegevens door medewerkers uit de praktijk. Uiteraard wisselen de mogelijkheden om op deze manier doorwerking mogelijk te maken per onderzoek. Verwacht wordt wel dat aanvragers expliciet maken welke mogelijkheden zij zien om medewerkers in het kader van doorwerking te betrekken bij het voorgenomen onderzoek.

